

Most legyen elég jellemzésére, miben teljesen a szerző inteniója szerint járok el, ha mondom, hogy „csoportosítani kívánja a tárgyakat.“ (Mindig kérem az olvasót tetszése szerinti gondoljon példákra.) Ugy áll e szerint, a tanterv- és utasításszerző fejében a dolog, hogy a köznevelés érdekében, a gymnasium alsó osztályaiban, a tantárgy csoportosítás, a tanszakok „különvált szálainak együtt tartása“ „az egyikből a másiktól való átpillantás“ „a kapcsolatoknak kellő feltüntetése“ a legszükségesebb dolog. És ezt úgy véli keresztül vihetőnek, hogy osztályonként a rokon tanulmányok lehetőleg egy kézben legyenek, de . . . s itt kezdődik a második, az előbbivel ellenmondó követelés, „a tanár tanszaka körét tartsa tisztán“ „mert mindenik tanszagnak meg van a benne uralkodó lelki működés iránya“ s vigyázzon, hogy „kedves tanulmányért a többi alá ne rendelje.“

Már most, hogy milyen lesz az a „tananyag csoportosítás“, melyben a szálak tisztán is vannak tartva, de meg egybe is szöve, előre is sejtheti az olvasó. Amnyit mindenestre lát, hogy szerzőéknél nem voltak tisztában a felől, a mit kívánni látszottak, valami újat, valami noch nie da gewesen-t akartak, melyért azonban a felelősséget tanácsos volt a tanári értekezletekre ruházni, a mint azt fentebb láttuk. Ime nem csak tétova, bizonytalanság, de a féligazságok rendszere ütött tanyát ez utasításokban, s e féligazságokhoz tökéletesen illik a meg nem emésztett fogalmak ez özöne, mely a fenti idézéséből, bokrétába szedve, így fest: „Szakszerű elszige tség.“ „Kapcsolatos összehangzó együtteség.“ „A nemes erkölcsű jellemesség fejlesztése,“ „A képzett tudatos értelem.“ „A tanszakban uralkogó lelki működés iránya;“ Vagy pedig a jelzők és határozók e tarkasága: „Legszükségesebb, főleg, tisztán, némely, a maga sajátos, tudatos, nagyban — azonban, kellő-czélszerű. stb.“ És ettől, a felelősséget magáról lerázó, félénk, tétovázó utasítástól várjuk, hogy kiinduláspontot képezzen a tanári értekezletek buzgó munkásságára!

(Folyt. köz.)

Bokor József.

*Az egészséges nevelés és a szellemi túlterhelés.**

A párisi Académie de medecine folytatta az egészséges nevelés és a szellemi túlterhelés kérdésében megkezdett, elvi fontosságu, tárgyalásait.

A jul. 19-ki ülésben Hardy, mint orvos és családapa emelte föl szavát. Beszédéből kiemeljük a következőket. Az akadémiában mindenki belátja és siratja állami oktatásunk és nevelésünk hibáit. Programja tul van terhelve; középisko-

* Lásd a M. Philos. Szemle ez évi 3-ik számát.

láinkban a tanulók egészségi állapotára nincs tekintet. Páris leghíresebb oktatási intézetei egészségtelenek. Itt okvetlen csak bejáró intézeteket tartunk fenn, az internatusokat vigyük a vidékre. A tapasztalat megmutatta már, hogy ez lehető is, hasznos is.

L a n c e r e a u x azt kérdi nincs-e túlzás abban, hogy a szellemi túlterhelésnek annyi befolyást tulajdonítanak. Figyelembe kell venni a növendékek betegségeinél más általános okokat is, minők: a helyiségek hibás berendezése, a lekötött életmód, az átöröklés, a pubertás válsága. A túlterhelés kétségkívül megvan. De mindenekelőtt arra kell gondot fordítani, hogy a tantermeket jobban szellőztessék, a tanulók többet mozogjanak a szabad levegőn, több időt töltsenek falun, kevesebbet dolgozzanak s többet pihenjenek.

A jul. 26-ki ülésben **A r m a n d G a u t i e r** kizárólag a középiskoláról szól, melyet eléggé ösmer. Azt tartja, hogy ez iskola napról-napra bővül, a munka terheesebbé válik, a tanulás szintája pedig hanyatlik; több súlyt fektet az emlékezetre, mint az értelemre. Innen származik a rosszul megemésztett, felületes ismerete a tanulóknak, az általánosan panasztott középszerűség. Az érettségi vizsga képezi a rendszer basisát, s én nem bánám, ha ezt a vizsgát egészen megszüntetnék. Szerényebb leszek kívánságomban, óhajtom egyszerűsítését. Elérnök azt azzal, ha a IV-ik osztály végén általános vizsgát tartanánk s csak azokat a növendékeket bocsátanák felebb, kik a vizsgát jól kiállták. A lyceumok egészségi állapota általában rossz; a tanulók keveset alusznak, rosszul táplálkoznak, a lovaglásban, vivásban, testgyakorlatban nincs elegendő részők.

F é r é o l szerint túlozzák a lyceumi tanulók szellemi túlterheltséget; a bajok másunan erednek: az idegességből, az átöröklésből, a nemzedékek elfajulásából. Azonban a túlterhelés azért megvan, de csupán a jobb tanulókra nézve, a kik kitűnni akarnak. Az érettségi vizsgálathoz óvatos kézzel nyuljunk s tartsuk meg encyclopaedikus jellegét. Hadd legyen meg programjában minden: a zoologia, a botanika, az anatonomia, a physiologia, még az orvostudomány is. Ki ne maradjanak a bámulatraméltó holt nyelvek se. A következő pontokban állítom össze véleményemet: 1. a túlterhelés esetleges bajai jobbára az átöröklésből, az elfajzásból származnak. E miatt nincs miért fölhívni a közhatóságok figyelmét. 2. A programokra nincs illetékességünk, ne foglalkozunk vele. 3. Az egészségügyi követelményekre nézve egyetértek valamennyi tisztársammal.

L é o n L e f o r t: A túlterhelés tagadhatatlan, s onnan származik, hogy a 18-ik század humaniorai mellé a mai nagy felfedezéseket is felvettük az iskolák programjába. Így állt elő a fizikai lehetetlenség; egy gyermek agyveleje nem fogadhat be annyi dolgot. Okvetlen metszést kell csinálnunk a tanterven s a humaniorákat kell feláldoznunk.

L a c a z e - D u t h i e r s: Az érettségi vizsgán könnyíteni kell.

M a r c S é e: A szellemi túlterhelés nincs meg lyceumainkban. Három éven át figyelemmel kísértem a Saint-Louis lyceumot, az előkészület legnehezebb három hónapjában, május, június, júliusban. Ez alatt a három hónap alatt soha nem táltam be'egsgre, mely a túlterhelésből eredt volna a tanulók közt.

L a g n e a u, előadó indítványozza, hogy a bizottság az eddig hallott vélemények alapján szövegezze újra javaslatát. Elfogad'ták

A z a u g. 2-ki ü l é s b e n előterjesztettek az újonnan szövegezett bizottsági javaslatot, melyben az iskolai élet veszteglése s a túlterhelés következményeinek : az évről-évre szaporodó rövidlátás, a hátgerincz és a vállak elgörbülése, a vérszegénység, az aszkór, az főfájás s az értelmi eltompulás vannak megnevezve. Orvossággul ajánlva vannak az internatusoknak lehető megszüntetése, vagy a vidékre áthelyezése, jobb táplálkozás, a munkaidő alábbszállítása, az alvás idejének meghosszabbítása, az iskolai helyiségek jobb világítása és szellőztetése, a testgyakorlatra nagyobb figyelem fordítása.

L a g n e a u, az előadó, saját nevében szólva, Féréollal szemben azt állítja, hogy a tuberculosis gyakran kifejlődik azok közt az iskolás gyermekek közt is, kik a bajt szülőiktől nem örökölték.

P e t e r bámulja, hogy kétségbe vonhatták a túlterhelés káros következményeit. A minapi felszólalása óta három levelet kapott e tárgyban, kettőt jól ismert nevű orvostól. Az egyik orvos constatalja, hogy gyakran találkozott az iskolai túlterhelésből eredt agyzsibbadás, idegbetegség, typhosus bajok tüneivel. A másik orvos panaszolja, hogy fiát a vidéken kénytelen gyógyítani abból a betegségből, melyet Párisi egyik nagyobb lyceumában szerzett. A harmadik levél épen agybántalmak miatt panaszodik, melyek az iskolai túlterhelésből eredtek. Azt mondják — folytatta Peter, — hogy az iskolai munka legkeményebb három hónapja május, június, július alatt nem találtak beteget az iskolában túlterhelés miatt. Nem az iskolában kell megejteni a betegségi esetek vizsgálatát, hanem a családi körben. Mindenekfölött fontos, hogy az akadémia fölemelje szavát az ország életképességére nézve oly fontos kérdésben, az egészséges nevelés ügyében. Ő a nagyobbik fiát internatusban neveltette; később kénytelen volt kivenni onnan, mert a fiu elbetegesedett; a kisebbik fiát aztán nem is adta internatusba.

L u y s nem hiszi, hogy a túlterhelésnek azok a végzetes következményei lennének, melyeket itt hallott, azt meg épen tagadja, hogy az agyzsibbadásból tüdőbaj támadhatna. Gondos vizsgálatok bizonyították be, hogy a gyermek agyveleje aránylag többet nyom, mint a felnőtt férfié, következésképp elbirja az iskolai munkát.

J a v a l arra hívná fel a közhatóság figyelmét, hogy mindenenk fölött az iskolai élet veszteglésén, az egészségügyi követelmények elhanyagolásán segítsen. A túlterhelésből ritkán áll elő baj, s épen azért a javaslatból mellőzni is kell a túlterhelést.

H é r a r d : A szellemi túlterhelésből elő állt agyzsibbadás mindennemű betegségre fogékonytá teszi a gyermeket.

U l y s s e T r a l e t : Ismételve arra figyelmeztet, hogy az orvosi akadémia ne foglalkozzék mással, csak az egészségügyi szempontokkal s a programmat bizza a paedagogusokra.

A z a u g. 9-ki ü l é s b e n végre az akadémia, a bizottsági javaslat alapján, következő megállapodásra jutott:

„Az orvosi akadémia felhívja a közhatóság figyelmét iskolai intézményeink mostani rendszerének sürgős megváltoztatására, a gyermekek physikai kifejlődésének, s az egészségtannak törvényeihez képest. Az akadémiának az a nézete, hogy az internatusokat a vidékre kell áthe-

lyezni; hogy a pihenő órák érdekében tágas tér álljon a gyermekek rendelkezésére; hogy a termeket jobban kell világítani és szellőztetni.

„A nélkül, hogy a tantervvel foglalkozni kívánna, melynek egyszerűsítését egyébként óhajtja, az akadémia főleg a következő követelményekre helyez sulyt: Az alvási idő meghosszabítása a kisebb gyermekek számára; valamennyi tanulási idejének megszorítása, vagyis az iskolai veszteglő élet óráinak megrövidítésére, a pihenés és a szórakozás javára. Okvetlen szükséges, hogy a tanulók naponként, korukhoz képest, physikai gyakorlatokban részesüljenek, minők: a sétálás, futkározás, ugrás, szabad- és eszköz-tornázás, a testgyakorlat minden neme, vivás, erőjátékok stb.

A középiskolai tanulók túlterhelésének kérdésével *Ausztriában* is foglalkoznak. A következőkben bemutatjuk azokat a véleményeket, melyek, az osztrák közoktatásügyi miniszteriumhoz, e tárgyban beérkeztek.

Heim József dr. jelentésében kiemeli, hogy a középiskolai tanulók túlterhelése tényleg meg van, ha nem is a testileg és szellemileg erős gyermekekre, — de, kétségkívül, a nagy többségre nézve. A mostani cultusminiszter több intézkedést tett ugyan már, melyek az állapotokat javítják, mindamellett a túlterhelés kérdése megoldást nem lelt s a tanulóktól annyit követelnek, amennyire ezek képtelenek. Ennek oka pedig abban rejlik, hogy a tanulók képességeit eddig csupán a tanítás szempontjából tekintették, holott a kérdést egészségügyi szempontból is meg kell világítani. A physikai túlterhelésen a szünidők helyes beosztásával lehet segíteni. E szerint karácsonykor és husvétkor két hetes szünidőket kellene tartani s elejteni az évközre eső egyes szünnapokat. A tananyag beosztásánál különösen a két első osztályra kell tekintettel lenni. Ott fordul elő legtöbb ragályos betegség s így gondot kell arra fordítani hogy a beteg gyermek az elmulasztottakat pótolhassa. A szellemi túlterhelés okát nem a tantervben kell keresni, mint inkább a módszerben s végrehajtást szabályozó utasításokban. Különösen káros a sok írás, a sok magolás, valamint a szakrendszer szerinti tanítás. Azt kívánja végül az előadó, hogy üljön össze egy vegyes, tanítókból és orvosokból álló bizottság, melyek nézzék át a tantervet s tegyenek javaslatot az egészségügyi követelményeire nézve.

Löffler Adolf szerint az a feladat vár a középiskolákra, hogy a tananyagot össze kell vonni, meg kell határozni a célszerű módszert, megszabni az óra maximumot, szabályozni a házi feladatokat, megosztani a tantárgyakat s módosítani az érettségi vizsgálatot.

Adler Hans dr. terjedelmes javaslata a tanulók iskolai és házi megterheléséből származó szembajokkal foglalkozik, valamint e bajok elhárításának eszközeivel.

Schrötter Lipót dr. a középiskolai túlterheltségből származó fejlődési zavarokról és iskolabetegségekről szól.

Meynert Tivadar dr. pedig a középiskolai túlterheltségből eredő ideg- és elmebajokról tett tüzetes jelentést.